

Izvirni znanstveni članek/Original article

ODNOS DO DELA S STAROSTNIKI MED KLINIČNIMI MENTORJI

CLINICAL MENTORS' ATTITUDES TOWARDS WORKING

WITH OLDER ADULTS

Simona Hvalič Touzery, Angela Kydd, Brigita Skela Savič

Ključne besede: zdravstvena nega starostnika, klinični mentorji, stari ljudje, stališča

IZVLEČEK

Uvod: Demografske spremembe prinašajo vse večje potrebe po zagotavljanju kakovostne zdravstvene nege starostnikov. Kljub vse večjim potrebam po tovrstni zdravstveni negi raziskave kažejo na manjše zanimanje zdravstvenih delavcev za delo z njimi. Namen raziskave je bil ugotoviti zanimanje za kariero na področju zdravstvene nege starostnika med kliničnimi mentorji.

Metode: Raziskava je potekala od junija do septembra 2010, na priložnostnem vzorcu kliničnih mentorjev ($n = 128$). Vprašalnike smo razdelili med klinične mentorje 17 kliničnih okolij. V anketi zaprtega tipa smo merili odnos kliničnih mentorjev do starih ljudi in dela z njimi. Podatki so bili obdelani s statističnim paketom SPSS 20.0. Raziskava temelji na neeksperimentalni kvantitativni metodi dela.

Rezultati: Starost kliničnih mentorjev je statistično pomembna za njihov odnos do izobraževanja s področja zdravstvene nege starostnika ($p = 0,002$) ter za odnos do starosti ($p = 0,019$) in staranja ($p = 0,019$). Klinični mentorji so naklonjeni mnenju, da bi morali v učnem načrtu izobraževanja zdravstvenih delavcev več ur nameniti zdravstveni negi starejših ljudi kot specialnemu predmetu. Zanimanje za delo s starostniki je večje pri tistih, ki vidijo zdravstveno nego starostnika kot polno izzivov ($p < 0,001$), so bolj seznanjeni s posebnostmi zdravljenja starostnikov ($p = 0,010$) in si želijo več znanj s področja zdravstvene nege starostnika ($p < 0,001$). Zanimanje za delo s starostniki je izrazilo 73,9 % kliničnih mentorjev v vzorcu.

Diskusija in zaključek: Raziskava pokaže pozitiven odnos anketirancev do starosti in staranja ter opozori na potrebo po razvoju podiplomskih znanj na tem področju. Znanja s področja gerontologije so pomembna strategija za izboljšanje odnosa profesije do starostnikov. V raziskavo vključeni klinični mentorji, ki so imeli delovne izkušnje s starostniki, so pokazali visoko stopnjo zanimanja za delo na področju zdravstvene nege starostnika, kar potrjuje predhodne raziskave. Raziskava pokaže pozitiven odnos kliničnih mentorjev do starih ljudi, kar je pomembno za delo s študenti zdravstvene nege.

Key words: gerontological nursing, clinical mentors, old people, attitudes

ABSTRACT

Introduction: Demographic changes herald a new challenge to nursing – ensuring an appropriate range of effective and quality nursing care services for older adults. Yet, despite an urgent need for skilled gerontological health professionals, studies show that working with older people is not an attractive career choice. The purpose of this study was to determine the interest in geriatric nursing careers among clinical mentors who had experience in working with old people.

Methods: The study was conducted from June to September 2010, on the convenience sample of clinical mentors ($n=128$). Questionnaires were distributed among clinical mentors in 17 clinical environments in Slovenia. The questionnaire on nurses' attitudes towards gerontological nursing contained closed format questions. Data was processed with the statistical package SPSS 20.0. The research is based on the non-experimental quantitative method.

---

viš. pred. dr. Simona Hvalič Touzery, univ. dipl. soc.; Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice, Spodnji Plavž 3, 4270 Jesenice
Kontaktne e-naslov/Correspondence e-mail: shvalictouzery@vszn-je.si

doc. dr. Angela Kydd, RGN, RMN, MSc, PGCE; University West of Scotland, School of Health, Nursing and Midwifery, Hamilton University Campus, Almada Street Hamilton, ML3 0JB, Scotland

izr. prof. dr. Brigita Skela Savič, viš. med. ses., univ. dipl. org.; Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice, Spodnji Plavž 3, 4270 Jesenice

Prejeto/Received: 23. 4. 2013 Sprejeto/Accepted: 28. 5. 2013

Results: Age of clinical mentors has statistically significant impact on their attitude to gerontological nursing education ($p = 0.002$) and their attitude towards old age ($p = 0.019$) and ageing ($p = 0.019$). Clinical mentors believe that there should be more hours of gerontological nursing included in curriculum of the future nurses. The interest in gerontological nursing is higher among those who see nursing of old people as challenging ($p < 0.001$), who have more knowledge on the specifics of gerontological nursing ($p = 0.010$) and who desire more gerontological knowledge ($p < 0.001$). Interest in working with old people expressed 73.9% of clinical mentors in the sample.

Discussion and conclusion: Research shows positive attitude among the interviewed to age and ageing and emphasizes the need to develop postgraduate knowledge in the field of gerontology. Gerontological education is a very important strategy to improve nurses' attitude towards old people. The clinical mentors with experience with older patients showed a high level of interest in gerontological nursing, which offers support for previous studies. The research shows that clinical mentors hold positive attitude towards old people, which is important as they can encourage nursing students' interest to work in the gerontological nursing.

Uvod

Staranje prebivalstva v Sloveniji prinaša podobne izzive kot v drugih državah razvitega sveta. Danes ljudje, stari 65 let in več, predstavljajo 16,8 % slovenskega prebivalstva, leta 2029 naj bi jih bilo ena četrtina (24,8 %), leta 2059 že tretjina (33,5 %). Najhitreje naraščajoča skupina so starostniki, stari 85 let in več, ki jih je danes v Sloveniji 1,7 %, do leta 2059 pa naj bi predstavljali 7,6 % prebivalstva (Statistični, 2012; 2011; Verot, 2010). Z višanjem starosti se obolenost zveča in večina starostnikov bo imela eno ali več kroničnih bolezni, s katero bodo živeli več let pred smrtjo (Morrison, Meier, 2004). Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu iz leta 2007 (Lavtar, Zupanič, Breznikar, 2009) je pokazala, da je imelo dolgotrajno bolezen ali dolgotrajno zdravstveno težavo 70,2 % ljudi, starih več kot 65 let.

Celik s sodelavci (2009) opozarja na dejstvo, da je oskrba starih ljudi v času naglega staranja prebivalstva pomembno globalno vprašanje, in da je nujna ustrezna priprava medicinskih sester na zdravstveno nego vse večjega števila starih ljudi. Medicinske sestre imajo kot del interdisciplinarnega tima, pri zagotavljanju kakovostne oskrbe starostnikov ključno vlogo (Hweidi, Al-Obeisat, 2006). Kakovost oskrbe starih ljudi je neposredno povezana z odnosom zdravstvenega osebja do njih (Lu, et al., 2010; Celik, et al., 2009; Wells, et al., 2004). Negativen odnos do njih lahko vodi k starizmu (angl. ageism; označuje odpor do starih ljudi, staranja in starosti ter s tem povezano socialno ali psihično zapostavljanje in podcenjevanje starih ljudi zaradi njihove starosti), stereotipiziranju in diskriminaciji starih ljudi (Kearney, et al., 2000; Butler, 1969), pozitiven odnos pa je lahko vzpodbuda za delo s starostniki (Lu, et al., 2010; Fitzpatrick, et al., 2004; Wells, et al., 2004). Raziskave kažejo na obstoj praks starizma v zdravstvenih institucijah (Rodgers, Gilmour, 2011).

Raziskave iz številnih držav (Avstralije, Anglije, Madžarske, Škotske, Izraela, Združenih držav Amerike, Slovenije ipd.) so pokazale, da je delo s starostniki med

najmanj zaželenimi vrstami karijerne izbire (Kydd, et al., 2011; Goncalves, 2009; Lyons, 2009). Na željo po delu s starostniki vpliva vrsta dejavnikov, med drugim odnos do starosti in starostnikov, izkušnje z zdravstveno nego starostnikov, starost izvajalcev zdravstvene nege, znanje s področja zdravstvene nege starostnika, odnos družbe do starostnikov, osebne značilnosti izvajalcev zdravstvene nege, vrednotenje področja dela, klima v timu na gerontoloških oddelkih ipd. (Kydd, et al., 2011; Lyons, 2009; Alabaster, 2007; Robinson, Cubit; 2007; Abbey, et al., 2006; Banning, Hill, Rawlings, 2006; McLafferty, Morrison, 2004; Wells, et al., 2004; Happell, 2002).

Klinični mentorji študentom zdravstvene nege imajo pri zagotavljanju kakovosti oskrbe starostnikov dvojno vlogo. Prva je, da si kot zaposleni v zdravstveni negi prizadevajo za nudenje kakovostne zdravstvene nege, za vzpodbujanje pozitivnega in spoštljivega odnosa do starostnikov. Druga pomembna vloga, v katero vstopajo kot klinični mentorji, pa je, da študentom predajo znanja in dober zgled pravilnega in spoštljivega odnosa do starostnikov ter vzpodbudijo kakovostne interakcije in dobre neposredne izkušnje z njimi. So namreč vzorniki bodočim medicinskim sestram, zato je njihov pozitiven odnos do starostnikov ključen. Raziskave potrjujejo, da boljše znanje s področja zdravstvene nege starostnika ter pozitivne izkušnje s starostniki v kliničnem okolju močno vplivajo na zanimanje študentov zdravstvene nege za zdravstveno nego starostnika (Rodgers, Gilmour, 2011; Lu, et al., 2010; Celik, et al., 2009; Fitzpatrick, et al., 2004). Odnos medicinskih sester do staranja in dela s starimi ljudmi bo vplival tako na njihovo karierno odločitev kot na kakovost zdravstvene nege starostnikov (Rodgers, Gilmour, 2011).

Namen in cilj

Namen in cilj raziskave je bil med kliničnimi mentorji, ki imajo izkušnje z delom s starostniki, izmeriti stališča do starostnikov, staranja, zdravstvene nege starostnika ter ugotoviti njihovo zanimanje za

kariero na področju zdravstvene nege starostnika ter povezanost nekaterih demografskih podatkov s proučevanimi spremenljivkami.

Metode

Predstavljena empirična raziskava temelji na neeksperimentalni kvantitativni metodi dela. Raziskava (Hvalič Touzery, Skela Savič, 2010) je bila izvedena v sklopu projekta »Usposabljanje kliničnih mentorjev in študentov zdravstvene nege za kakovostno delo s starostniki – priložnosti za izboljševanje klinične prakse na področju zdravstvene nege starostnika«, ki je potekal v obdobju od 1. 3. 2010 do 30. 9. 2010. Financerja raziskave sta bila Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo in Evropski socialni sklad (šifra projekta: OP RCV_VS-10-09). Del raziskave je vključeval vprašanja iz mednarodne raziskave, katere nosilka je Univerza West of Scotland (Kydd, 2010).

Opis vzorca

Uporabili smo priložnostni vzorec. Med klinične mentorje smo razdelili 255 vprašalnikov. Odzivnost je bila 58,03 %. Sodelovalo je 148 kliničnih mentorjev. V celotnem vzorcu kliničnih mentorjev je bilo le 12,4 % ($n = 18$) takih, ki delovnih izkušenj s starostniki niso imeli, kar je premalo za primerjavo med kliničnimi mentorji s tovrstnimi izkušnjami in kliničnimi mentorji brez njih. Tako smo v analizo vključili le klinične mentorje, ki so imeli delovne izkušnje z zdravstveno obravnavo starostnika ($n = 128$). Povprečna starost kliničnih mentorjev je bila 39,3 let in v povprečju so imeli 16,9 let delovnih izkušenj v zdravstvenem timu. V celotnem vzorcu smo zajeli le dva moška. Največ anketirancev (44,7 %) je bilo iz mestnega okolja. Večina (77,4 %) anketiranih je imela visokošolsko izobrazbo. V povprečju so imeli 10,5 let delovnih izkušenj na področju oskrbe starih ljudi ter 17,1 let delovnih izkušenj iz zdravstvene nege (Razpredelnica 1).

Razpredelnica 1: Demografske značilnosti vzorca ($n = 128$)
Table 1: Demographic characteristics of the sample ($n = 128$)

Značilnosti	$\%/\bar{x}$	Min–Maks
Spol		
Ženski	98,4 %	-
Moški	1,6 %	-
Starost (v letih)	39,3 ($s = 8,492$)	24–59
Bivališče		
Mesto	42,2 %	-
Izven mesta/primestje	21,1 %	-
Podeželje	36,7 %	-
Izobrazba		
Višješolska ali nižja	14,1 %	-
Visokošolska	77,3 %	-
Univerzitetna, magisterij	6,3 %	-
Leta delovnih izkušenj iz zdravstvene nege	16,9 ($s = 9,616$)	1–41
Leta delovnih izkušenj na področju oskrbe starih ljudi	11,8 ($s = 7,792$)	0,5–30
Trenutno delajo s starostniki	85,9 %	-

Legenda/Legend: $\bar{x}$ – povprečje/average; s – standardni odklon/standard deviation; Min – minimum/minimum; Maks – maksimum/maximum

Opis instrumenta

Uporabili smo tehniko pisnega anketiranja in mednarodno preizkušen merski instrument, ki smo ga delno prilagodili slovenskem okolju. Merski instrument The Multifactorial Attitudes Questionnaire (MAQ) je bil leta 1999 oblikovan na Škotskem. Raziskava je bila na Škotskem leta 2009 ponovljena (Kydd, Wild, 2013). Vprašalnik MAQ je leta 2010 uporabilo pet držav: Škotska, Slovenija, Združene države Amerike, Nemčija in Japonska (Kydd, 2010). Skupni vzorec te mednarodne raziskave je zajel 4.791 anketirancev (Kydd, 2011).

V slovenskem vzorcu, katerega rezultate predstavljamo, smo zajeli 128 anketirancev. Anketirani so stopnjo strinjanja z 20 trditvami izrazili na petstopenjski Likertovi lestvici stališč, pri čemer je 1 pomenilo »sploh se ne strinjam«, 5 »zelo se strinjam«. Lestvica stališč je bila uporabljena tudi pri instrumentu, ki smo ga posebej za to raziskavo oblikovali na Visoki šoli za zdravstveno nego Jesenice (VŠZNJ) in je vsebovala 14 trditev. Trditve so opisovale dejavnike, ki po navedbah avtorjev močno vplivajo na odnos do starostnikov (Skela Savič, 2010; Hlebec, 2009; Ramovš, 2003).

Za oba merska instrumenta smo izračunali Cronbachov koeficient α . Vrednost Cronbachovega koeficienta α pri lestvici Kydd (2010) je bil 0,655, pri lestvici VŠZNJ pa 0,7018. Lestvici, ki smo ju uporabili v analizi, sta zmerno zanesljivi (Cenčič, 2009).

Opis poteka raziskave in obdelave podatkov

Raziskava je potekala od junija do septembra 2010. Vprašalnike smo razdelili med klinične mentorje v učnih bazah VŠZNJ in na dvodnevem strokovnem posvetu »Usposabljanje kliničnih mentorjev in študentov zdravstvene nege za kakovostno delo s starostniki – priložnosti za izboljševanje klinične prakse na področju zdravstvene nege starostnika«. V raziskavi so sodelovali klinični mentorji iz sedemnajstih različnih kliničnih okolij v gorenjski in osrednjeslovenski regiji. Sodelovanje kliničnih mentorjev v raziskavi je bilo prostovoljno in anonimno. Raziskavo je odobrila Komisija za znanstvenoraziskovalno delo VŠZNJ. Podatki o odnosu kliničnih mentorjev do dela s starostniki so bili obdelani s statističnim paketom SPSS 20.0. Uporabili smo opisno statistiko, test zanesljivosti, bivariatno analizo razlik (t -test za neodvisne vzorce, H -test Kruskal-Wallis), bivariatno analizo povezanosti (Pearsonov koeficient korelacije). Za statistično značilne smo upoštevali rezultate na ravni statistične značilnosti 0,05 in manj.

Rezultati

Odnos do starosti in starih ljudi

Preverjali smo, kakšen je odnos kliničnih mentorjev do starosti, staranja ter kakšne so njihove izkušnje s starostniki. Pearsonov koeficient korelacije je pokazal le povezano med leti izkušenj z zdravstveno obravnavo starostnika in odporom do starosti ($r = -0,209$, $p = 0,020$). Več let izkušenj kot so imeli klinični mentorji, bolj številčno so izrazili nestrinjanje s tem, da imajo odpor do starosti. Sicer nas je zanimal vpliv starosti mentorjev na odnos do staranja in starostnikov. Ugotovili smo, da se stališča kliničnih mentorjev različnih starostnih skupin med seboj statistično pomembno razlikujejo glede štirih trditev, in sicer, da imajo odpor do starosti ($p = 0,019$) in staranja ($p = 0,019$), pristne stike s starim človekom ($p = 0,007$) ter da bi starostniki morali imeti ne glede na njihovo starost dostop do zdravstvenih in kirurških posegov, če je to potrebno ($p < 0,001$). Redni pristni stiki upadajo z nižanjem starosti kliničnih mentorjev; tako so imeli vsi anketiranci, stari 45 let in več, redne pristne stike s starostniki in 86,1 % anketirancev, starih od 24 do 35 let. Sicer pa ima velik delež kliničnih mentorjev ne glede na lastno starost lepe izkušnje s starim človekom (93,6 %), vzornika za lepo starost (78,2 %) in večinoma (86,7 %) ocenjujejo, da znajo komunicirati s starimi ljudmi (Razpredelnica 2).

Klinični mentorji imajo pozitiven odnos do starosti in staranja, ki se kaže v prevladujočem deležu kliničnih mentorjev, ki so se opredelili, da nimajo odpora do staranja (72,4 %) in starosti (75,8 %), se starosti ne bojijo (53,9 %) in ob misli nanjo niso zaskrbljeni (48,8 %).

Izobraževanje s področja zdravstvene nege starostnika

73,5 % kliničnih mentorjev meni, da medicinska sestra po končanem šolanju in nekajletnem delu v kliničnem okolju potrebuje specializirano usposabljanje, da bi lahko starim ljudem nudila odlično zdravstveno oskrbo. Manj kot polovica (44,6 %) jih ocenjuje, da imajo dovolj znanja za delo s starostniki, hkrati pa jih 79,7 % želi več znanj s področja zdravstvene nege starih ljudi. Ugotovili smo, da je starost kliničnih mentorjev pomembna pri njihovem odnosu do izobraževanja s področja zdravstvene nege starostnika. Klinični mentorji vseh starosti so naklonjeni dodatnemu usposabljanju s področja zdravstvene nege starostnika, vendar pa letega najbolj podpirajo klinični mentorji v naši najvišji starostni skupini ($\chi^2 = 12,989$, $p = 0,002$). Stari nad 45 let so bolj kritični do znanj medicinskih sester s področja zdravstvene nege starostnika in močnejše podpirajo specializirana usposabljanja ter povečanje ur, namenjenih zdravstveni negi starostnikov, v učnem načrtu kot klinični mentorji v mlajših dveh starostnih skupinah (Razpredelnica 3). Želja po novem znanju s področja zdravstvene nege starostnika je najbolj izrazita v najvišji starostni skupini.

Razpredelnica 2: Odnos kliničnih mentorjev do starosti, starostnikov in staranja glede na lastno starost in leta izkušenj z zdravstveno nego starostnika (n = 125)

Table 2: Attitudes of clinical mentors to age, older people and ageing according to their age and years of experience in gerontological nursing (n = 125)

Oseben odnos in izkušnje do starosti, starih ljudi in staranja	Skupaj (n = 125)	Starost kliničnih mentorjev			χ^2 (p)	r (p)
		24–35 let (n = 43)	35–44 let (n = 46)	45–59 let (n = 36)		
		$\bar{x}$ (s)	$\bar{x}$ (s)	$\bar{x}$ (s)		
Splošno gledano je komuniciranje s starimi ljudmi lahko zelo frustrirajoče.	2,55 (1,185)	2,65 (1,110)	2,30 (1,093)	2,74 (1,358)	2,805 (0,246)	0,053 (0,556)
Že ob misli na starost sem zaskrbljen.	2,65 (1,211)	2,74 (1,149)	2,50 (1,243)	2,72 (1,256)	1,127 (0,569)	0,042 (0,646)
Z višanjem starosti postajajo stari ljudje vse bolj razdražljivi, občutljivi in neprijetni.	2,50 (1,063)	2,77 (0,996)	2,47 (1,057)	2,22 (1,098)	5,329 (0,070)	-0,175 (0,052)
Starosti se bojim.	2,42 (1,159)	2,51 (1,142)	2,43 (1,148)	2,31 (1,215)	0,709 (0,702)	-0,035 (0,698)
Imam odpor do starosti. ¹	1,95 (0,983)	2,26 (1,071)	1,89 (0,875)	1,67 (0,926)	7,902 (0,019)*	-0,193 (0,031)**
Imam odpor do staranja. ¹	2,08 (1,041)	2,42 (1,180)	2,02 (0,917)	1,75 (0,906)	7,887 (0,019)*	-0,209 (0,020)**
Znam komunicirati s starimi ljudmi.	4,15 (0,666)	4,14 (0,683)	4,18 (0,535)	4,14 (0,798)	0,084 (0,959)	-0,001 (0,989)
Imam vzornika za lepo in dejavno starost.	4,04 (0,891)	3,93 (0,947)	4,09 (0,812)	4,11 (0,932)	1,139 (0,566)	0,070 (0,440)
Imam redne pristne stike s starim človekom. ²	4,30 (0,762)	4,12 (0,931)	4,22 (0,696)	4,61 (0,494)	9,985 (0,007)*	0,252 (0,005)**
Splošno gledano, imam lepe izkušnje s starimi ljudmi.	4,38 (0,608)	4,36 (1,149)	4,37 (1,149)	4,43 (1,149)	0,305 (0,859)	-0,056 (0,540)
Stari ljudje bi morali imeti ne glede na njihovo starost dostop do zdravstvenih in kirurških posegov, če je to potrebno. ²	4,44 (0,690)	4,33 (0,715)	4,24 (0,736)	4,86 (0,355)	18,751 (< 0,001)*	0,254 (0,004)**

Legenda/Legend: n – število anketiranih/number of respondents; $\bar{x}$ – povprečje/average; s – standardni odklon/standard deviation; χ^2 (p) – H-test Kruskal-Wallis/Kruskal-Wallis H test; r(p) – Pearsonov koeficient korelacije/Pearson Correlation Coefficient

*p < 0,05 – statistično pomembna razlika med spremenljivkami/statistically significant difference between variables

**p < 0,05 (dvostranski) – med seboj povezani odvisni spremenljivki / (two-sided): correlation between variables

¹Razlika med vsemi tremi starostnimi skupinami; najbolj je izrazita med skupinama 24–35 let in 45–59 let./Difference between three age groups; it is most seen between the groups 24–35 years and 45–59 years.

²Razlika med starimi 45–59 let in drugima dvema starostnima skupinama./The difference between aged 45–59 years and the other two age groups.

Razpredelnica 3: Razlike v odnosu kliničnih mentorjev do izobraževanja s področja zdravstvene nege starostnika glede na njihovo starost ($n = 125$)

Table 3: Attitudes of clinical mentors towards gerontological nursing education based on their age ($n = 125$)

Odnos kliničnih mentorjev do izobraževanja s področja zdravstvene nege starostnika	Skupaj ($n = 125$)	Starost kliničnih mentorjev			χ^2 (p)
		24–35 let ($n = 43$)	35–44 let ($n = 46$)	45–59 let ($n = 36$)	
	$\bar{x}$ (s)	$\bar{x}$ (s)	$\bar{x}$ (s)	$\bar{x}$ (s)	
Zdravstveno nego starostnika bi morali poučevati strokovnjaki s tega področja. ¹	4,32 (0,758)	4,37 (0,691)	4,11 (0,767)	4,53 (0,774)	8,434 (0,015)*
V učnem načrtu izobraževanja zdravstvenih delavcev bi morali več ur nameniti zdravstveni negi starostnika kot specialnemu predmetu. ²	4,03 (0,813)	3,91 (0,840)	3,91 (0,784)	4,33 (0,756)	7,069 (0,029)*
Medicinska sestra po končanem šolanju in nekajletnem delu v kliničnem okolju ne potrebuje specializiranega usposabljanja, da bi lahko starim ljudem nudila odlično zdravstveno oskrbo. ¹	2,07 (1,001)	2,44 (1,031)	2,00 (0,869)	1,72 (1,003)	12,989 (0,002)*
V Sloveniji potrebujemo gerontološko in geriatrično izobraževanje zdravstvenih delavcev. ²	4,34 (0,697)	4,21 (0,709)	4,22 (0,629)	4,67 (0,676)	14,510 (0,001)*
Medicinske sestre v Sloveniji so dovolj pripravljene na delo s starimi ljudmi. ¹	2,80 (0,910)	3,12 (0,905)	2,89 (0,737)	2,29 (0,926)	17,483 (< 0,001)*
Želel bi si več znanja s področja zdravstvene nege starostnika. ²	4,09 (0,813)	3,93 (0,856)	4,04 (0,729)	4,33 (0,813)	5,968 (0,051)

Legenda/Legend: n – število anketiranih/number of respondents; $\bar{x}$ – povprečje/average; s – standardni odklon/standard deviation; $\chi^2(p)$ – H-test Kruskal-Wallis/Kruskal-Wallis H test

* $p < 0,05$ – statistično pomembna razlika med spremenljivkami/statistically significant difference between variables

¹Razlika med vsemi tremi starostnimi skupinami; najbolj je izrazita med skupinama 24–35 let in 45–59 let./Difference between all three age groups; it is most seen between groups 24–35 years and 45–59 years.

²Razlika med starimi 45–59 let in drugima dvema starostnima skupinama./Difference between aged 45–59 years and the other two age groups.

Odnos do zdravstvene nege starostnika

Klinični mentorji so v odnosu do zdravstvene nege starostnika precej nevtralni, saj se povprečne vrednosti pri šestih od dvanajstih trditvah, povezanih z zdravstveno nego starostnika, gibljejo okoli 3. Nestrinjanje je nekoliko bolj izraženo pri treh trditvah, in sicer, da je delo s starimi ljudmi manj hvaležno kot z mladimi ($\bar{x} = 2,25$, $s = 1,126$), da je delo z njimi lahko zelo depresivno ($\bar{x} = 2,38$, $s = 1,170$) in da je delo s starostniki bolj demoralizirajoče kot delo na visokotehnoloških področjih v zdravstveni negi ($\bar{x} = 2,59$, $s = 1,066$). Strinjanje s trditvami ni zelo izrazito. Še najbolj se strinjajo s trditvijo, da lahko izvajanje zdravstvene nege starostnika opišemo kot polno izzivov in stimulatивно ($\bar{x} = 3,71$, $s = 0,923$) ter da drugo zdravstveno osebo ne vidi oskrbe starih ljudi kot specialnost, ki zahteva visoko usposobljenost ($\bar{x} = 3,55$, $s = 1,146$). Povezanost med starostjo kliničnih mentorjev in odnosom do zdravstvene nege starostnika smo ugotovili le pri eni trditvi, in sicer, da je v zdravstveni negi starostnika preveč rutinskih nalog ($r = -0,209$, $p = 0,019$). Temu

so manj pritrdili klinični mentorji iz najvišje starostne skupine (Razpredelnica 4).

Zanimanje za delo na področju zdravstvene nege starostnika

Zanimalo nas je, ali obstaja povezava med starostjo kliničnih mentorjev in zanimanjem za kariero na področju zdravstvene nege starostnika, a med spremenljivkama nismo ugotovili povezave ($r = 0,127$, $p = 0,164$). Nadalje smo ugotavljali, kaj je tisto, kar pomembno oblikuje željo po delu s starostniki (Razpredelnica 5). Statistično pomembno povezavo z željo po delu s starostniki smo ugotovili pri trditvah, ki se nanašajo na odnos do zdravstvene nege starostnika. Kot kaže Razpredelnica 5 je zanimanje za delo v zdravstveni negi starostnika večje pri tistih, ki dela s starostniki ne vidijo kot depresivnega ($p = 0,002$), ki vidijo zdravstveno nego starostnika kot polno izzivov ($p < 0,001$), ki so bolj seznanjeni s posebnostmi zdravljenja starostnikov ($p = 0,010$) in ki si želijo več znanj s področja zdravstvene nege starostnika ($p < 0,001$).

Razpredelnica 4: Odnos kliničnih mentorjev do zdravstvene nege starostnika glede na njihovo starost (n=125)
 Table 4: Attitudes of clinical mentors to gerontological nursing based on their age (n=125)

Odnos do zdravstvene nege starostnika	Skupaj (n = 125)	Starost kliničnih mentorjev			χ^2 (p)	r (p)
		24–35 let (n = 43)	35–44 let (n = 46)	45–59 let (n = 36)		
		$\bar{x}$ (s)	$\bar{x}$ (s)	$\bar{x}$ (s)		
Delo s starimi ljudmi je lahko zelo depresivno.	2,38 (1,170)	2,21 (0,951)	2,54 (1,168)	2,37 (1,395)	1,501 (0,472)	0,66 (0,476)
Izvajanje zdravstvene nege starostnika lahko opišemo kot polno izzivov in stimulativno.	3,71 (0,923)	3,60 (0,903)	3,63 (0,903)	3,94 (0,955)	3,402 (0,182)	0,137 (0,128)
V zdravstveni negi starostnika je preveč rutinskih nalog.	3,09 (1,225)	3,44 (1,240)	2,93 (1,104)	2,86 (1,291)	5,588 (0,061)	-0,209 (0,019)**
Splošno gledano delovni pogoji v zdravstveni negi starostnika niso spodbudni za zaposlovanje in stalnost osebja.	3,42 (1,152)	3,67 (1,141)	3,28 (1,129)	3,31 (1,183)	3,062 (0,216)	-0,116 (0,203)
Izbral(a) sem/zanima me kariera s področja zdravstvene nege starostnika.	3,25 (1,078)	3,29 (1,175)	3,02 (0,917)	3,49 (1,121)	4,202 (0,122)	0,127 (0,164)
Za zaposlene, ki delajo na področju zdravstvene nege starostnika, se domneva, da imajo nižji poklicni položaj od tistih, ki delajo na visokotehnoloških področjih v zdravstveni negi.	3,18 (1,221)	3,23 (1,324)	3,15 (1,074)	3,17 (1,298)	0,323 (0,851)	0,063 (0,486)
Splošno gledano je prisotno pomanjkanje možnosti kariernega napredovanja na področju zdravstvene nege starostnika.	3,21 (1,138)	3,37 (1,196)	3,07 (1,063)	3,19 (1,167)	1,690 (0,430)	-0,035 (0,695)
Splošno gledano so ljudje, ki delajo na področju zdravstvene nege starostnika, navdušeni nad svojim delom.	3,10 (0,918)	3,12 (0,823)	3,20 (0,749)	2,97 (1,200)	0,787 (0,675)	-0,33 (0,713)
Delo s starimi ljudmi je bolj demoralizirajoče kot delo na visokotehnoloških področjih v zdravstveni negi.	2,59 (1,066)	2,70 (1,127)	2,58 (0,982)	2,48 (1,121)	0,637 (0,727)	-0,64 (0,499)
Zdi se, da drugo zdravstveno osebje oskrbe starih ljudi ne vidi kot specialnost, ki zahteva visoko usposobljenost.	3,55 (1,146)	3,42 (1,159)	3,41 (1,166)	3,89 (1,063)	4,817 (0,090)	0,164 (0,068)
Delo s starimi ljudmi je manj hvaležno kot delo z mladimi.	2,25 (1,126)	2,33 (1,149)	2,20 (0,957)	2,22 (1,312)	0,617 (0,943)	-0,036 (0,693)
Delo s starimi ljudmi je bolj naporno kot delo z ostalimi ljudmi.	3,02 (1,157)	3,02 (1,205)	2,98 (1,085)	3,06 (1,218)	0,709 (0,702)	0,024 (0,792)

Legenda/Legend: n – število anketiranih/number of respondents; $\bar{x}$ – povprečje/average; s – standardni odklon/standard deviation; χ^2 (p) – H-test Kruskal-Wallis/Kruskal-Wallis H test; r(p) – Pearsonov koeficient korelacije/Pearson Correlation Coefficient

* χ^2 (p): p > 0,05 – brez statistično pomembnih razlik med spremenljivkami/there are no statistically significant differences between variables

**p < 0,05 (dvostranski) – med seboj povezani odvisni spremenljivki/(two-sided) – correlation between variables

Razpredelnica 5: Odnos do zdravstvene nege starostnika in starostnikov glede na željo po delu z njimi ($n = 111$)
 Table 5: Attitude to gerontological nursing and older people according to willingness to work with them ($n=111$)

	Skupaj ($n = 111$)	ŽELIM delati v ZN starostnika ($n = 82$)	NE ŽELIM delati v ZN starostnika ($n = 29$)	t (p)*	$\chi^2(2)$ (p)**
	$\bar{x}$ (s)	$\bar{x}$ (s)	$\bar{x}$ (s)		
Delo s starimi ljudmi je lahko zelo depresivno.	2,38 (1,170)	2,16 (1,089)	3,00 (1,336)	-3,349 (0,001)	12,223 (0,002)
Izvajanje zdravstvene nege starostnika lahko opišem kot polno izzivov in stimulatívno.	3,71 (0,923)	3,88 (0,921)	3,31 (0,930)	2,845 (0,005)	16,954 (< 0,001)
V učnem načrtu izobraževanja zdravstvenih delavcev bi morali več ur nameniti zdravstveni negi starostnika kot specialnemu predmetu.	4,03 (0,813)	4,18 (0,739)	3,66 (0,897)	3,120 (0,002)	13,554 (0,001)
Želel bi si več znanja s področja zdravstvene nege starostnika.	4,09 (0,813)	4,29 (0,7289)	3,66 (0,769)	3,993 (<0,001)	16,643 (< 0,001)
Seznanjen sem s posebnostmi pri zdravljenju starostnika.	3,50 (0,831)	3,68 (0,768)	3,21 (0,787)	2,771 (0,007)	9,187 (0,010)

Legenda/Legend: n – število anketiranih/number of respondents; $\bar{x}$ – povprečje/average; s – standardni odklon/standard deviation; $\chi^2(2)(p)$ – Pearsonov χ^2 -test/Pearson χ^2 -test; $t(p)$ – t -test/ t -test

* $p < 0,05$ – statistično pomembna razlika med povprečnima vrednostma obeh spremenljivk/difference between average value of both variables is statistically significant

** $p < 0,05$ – med seboj povezani odvisni spremenljivki/variables are dependent

Z odprtim vprašanjem smo preverjali, kakšni so razlogi za naklonjenost oz. nenaklonjenost delu s starostniki. Kot najpogostejša razloga za zanimanje za delo s starostniki so klinični mentorji navedli pozitivne izkušnje in veselje pri delu s starostniki (27,5 %) ter potrebo zaradi staranja prebivalstva (24,6 %). Večkrat so se pojavili še nekateri drugi razlogi: delo s starejšimi prinaša izzive (15,9 %); raznolikost in kompleksnost dela ter nova znanja (15,9 %); želja po pomoči starostniku in nudenju kakovostne zdravstvene nege (11,6 %). Najpogostejši razlog, da si klinični mentorji ne želijo delati v zdravstveni negi starostnika, je bil, da nimajo želje po delu s starostniki in so zadovoljni na trenutnem delovnem mestu (47,8 %). Izpostavili so tudi, da jim je delo z različnimi starostnimi skupinami bolj zanimivo (21,8 %) ter da bi jih to delo preveč obremenilo (17,4 %).

Diskusija

Delo s starostniki sega na skoraj vsa področja zdravstvene nege, razen ozko specializiranih, kot so npr. zdravstvena nega otroka, babištvo ipd. Temu pritrjujejo rezultati naše raziskave, v kateri smo zajeli zelo različne učne baze VSZNJ, a je kljub temu velik del kliničnih mentorjev delal s starostniki. Tak vzorec odraža dejstvo, da se prebivalstvo stara in vse več starostnikov potrebuje zdravstveno oskrbo na različnih nivojih zdravstvene dejavnosti. Številni avtorji (Aud, et al., 2006; Burbank, et al., 2006; Erdil, Celik, Baybuga, 2006) tako opozarjajo na to,

da postaja zdravstvena nega starostnikov pomembno globalno vprašanje.

V raziskavi smo zajeli klinične mentorje, ki so v večini že imeli izkušnje z zdravstveno nego starostnika. Zanimalo nas je, kakšen pomen ima starost kliničnih mentorjev na odnos do starostnikov, do dela z njimi in do stališč do lastnega izobraževanja na področju zdravstvene nege starostnika. Na podlagi 34 trditev smo ugotavljali tudi, kaj je bilo pri kliničnih mentorjih, ki imajo izkušnje s starostniki, najbolj povezano z njihovo odločitvijo za delo na področju zdravstvene nege.

Raziskava pokaže statistično značilno povezavo med starostjo anketirancev in njihovim odnosom do starostnikov in staranja. Ugotovimo, da so delovne izkušnje s starostniki pozitivno povezane z zanimanjem za delo na področju zdravstvene nege starostnika. Raziskava nadalje pokaže doživljanje kliničnih mentorjev, da je delo na področju zdravstvene nege starostnika nižje vrednoteno kot delo na drugih področjih zdravstvene nege. Pokaže tudi povezanost med odnosom do zdravstvene nege starostnika in zanimanjem zanjo. Ugotavlja pomembno vlogo pozitivnih izkušenj s starostnikom pri odločanju za delo v zdravstveni negi starostnika. Raziskava pokaže tudi na pomanjkanje znanj s področja zdravstvene nege starostnika in željo medicinskih sester po dodatnih znanjih s tega področja. Klinični mentorji z višjo starostjo postajajo bolj kritični do znanja medicinskih sester na področju gerontologije.

Positiven odnos pri oskrbi starejših ljudi je ključnega

pomena in predpogoj za visoko kakovost zdravstvenih storitev za starostnike v različnih okoljih (Bernardini Zambrini, et al., 2008; Söderhamn, Lindencrona, Gustavsson, 2001). Na enak način lahko negativni stereotipi do starostnikov (starizem) vplivajo na empatični odnos do starostnika (Sauer, 2006) ter na kakovost oskrbe starejših pacientov (Lyons, 2009).

Lastna starost je lahko dejavnik, ki vpliva na odnos ljudi do starostnikov in staranja, a raziskovalci si glede tega niso enotni. Medtem ko nekateri ugotavljajo, da se s starostjo ljudi povečuje pozitivnejši odnos do staranja (Musaiger, D'Souza, 2009; Kite, et al., 2005), drugi (Lyons, 2009; Cherry, Palmore, 2008) vpliva starosti anketirancev na odnos do starostnikov ne beležijo. Deltidou s sodelavci (2010) v raziskavi ugotavljajo, da lastna starost vpliva na odnos medicinskih sester do zdravstvene nege starostnikov. V grški raziskavi, v kateri so med drugim primerjali odnos do zdravstvene nege starostnikov med študenti zdravstvene nege in njihovimi visokošolskimi učitelji medicinskimi sestrami, se je pokazalo, da visokošolski učitelji na splošno ocenjujejo zdravstveno nego starostnikov kot zanimivo. Trditvi, da je delo s starostniki zanimivo, so najbolj pritrudili visokošolski učitelji v starostni skupini od 50 do 59 let. Raziskava je tudi pokazala, da se je s starostjo visokošolskih učiteljev povečeval pozitiven pogled na starostnike. Vpliv starosti medicinskih sester na pozitiven odnos do starostnikov so ugotovili tudi Gallagher, Bennett in Halford (2006).

Hope (1994) je že pred skoraj dvajsetimi leti ugotavljala, da imajo medicinske sestre, ki delajo s starimi ljudmi, pozitivnejši odnos do tovrstnega dela kot tisti, ki nimajo teh izkušenj. Tudi druge novejšje tuje raziskave kažejo, da več kot imajo zdravstveni delavci izkušenj s starejšimi ljudmi, bolj so njihova drža in vrednote pozitivne (Ferrario, et al., 2008; Fitzpatrick, et al., 2004; Wells, et al., 2004). Temu pritrjuje naša raziskava, saj je odnos do starostnikov in starih ljudi med kliničnimi mentorji, ki so imeli v povprečju 11,8 let delovnih izkušenj s starostniki, zelo pozitiven.

Wells in sodelavci (2004) so ugotovili, da so medicinske sestre bolj naklonjene mnenju, da je delo s starostniki povezano z nižjim položajem v poklicu, medtem ko je delo v visokotehnoloških področjih zdravstvene nege prestižno. Brown in sodelavci (2008) omenjajo, da se na zdravstveno nego starostnikov pogosto gleda kot na »osnovno obliko nege«, ki ne daje izzivov. Nedavna irska raziskava pa je pokazala, da zdravstveno in socialno osebje vidi le malo možnosti za razvoj kariere na področju oskrbe in zdravstvene nege starih ljudi (Perceptions, 2005). Naša raziskava ugotavlja povezanost med omenjenima spoznanjema: tisti, ki vidijo možnost razvoja kariere na področju zdravstvene nege starostnika, to področje tudi vidijo kot polno izzivov in stimulatивно.

Raziskava Wells s sodelavci (2004) je pokazala,

da je boljša izobrazba s področja gerontologije pomembna strategija za izboljšanje odnosa profesije do starostnikov in lahko pozitivno vpliva na zanimanje medicinskih sester za zdravstveno nego starostnika. Klinični mentorji v naši raziskavi so izrazili nujnost ustreznega izobraževanja s področja zdravstvene nege starostnika. Razvoj specialnih znanj na tem področju vidijo kot osrednjo nalogo zdravstvene nege tudi Skela Savič, Zorc in Hvalič Touzery (2010). Na slabo pripravljenost za delo s starostniki kaže še ena raziskava VŠZNJ (Hvalič Touzery, 2010; Hvalič Touzery, Skela Savič, 2010), v kateri so ugotavljali zelo slabo splošno gerontološko znanje med kliničnimi mentorji. V Palmorovem testu FAQ1 (Palmore, 2005) so klinični mentorji namreč v povprečju zbrali le 48,7 % pravih odgovorov, pri čemer je bila razlika z drugimi tujimi študijami očitna (Hvalič Touzery, 2010). Seufert in Carrozza (2002) sta ugotavljala 60,6 % delež pravih odgovorov med diplomiranimi medicinskimi sestrami, Cowan s sodelavci (2004) 63,3 %, Wells s sodelavci (2004) pa 56,5 % pravih odgovorov med medicinskimi sestrami. Nepravilni odgovori so pri tem kvizu odražali ne le slabo znanje, ampak tudi negativna stališča do starostnikov.

Glede na naraščajoče potrebe po delu s starostniki je potrebno bodoče medicinske sestre spodbuditi za delo s starostniki. Pozitivne izkušnje v kliničnem okolju in klinični mentorji s pozitivnim odnosom do starostnikov močno vplivajo na odnos študentov zdravstvene nege do dela s starostniki ter na njihovo karierno usmeritev (Fitzpatrick, et al., 2004; Wells, et al., 2004; Fitzgerald, et al., 2003). V raziskavi smo ugotovili, da se mentorji zanimajo za delo s starostniki najpogosteje zaradi naraščajočih potreb, ki jih je prineslo staranje prebivalstva, ter zato, ker imajo pozitivne izkušnje pri delu s starostniki. Te pozitivne izkušnje je treba prenesti na študente zdravstvene nege. Kot pravi hipoteza stika, se dostikrat nezavedni predsodki in stereotipi do starih ljudi lahko zmanjšajo ravno zaradi pozitivnih medosebnih odnosov med člani različnih skupin (Ule, 2005). Pozitivne klinične izkušnje študentov s starimi ljudmi pa pomembno vplivajo tudi na poznejše odločanje za delo z njimi ali delo na sorodnih področjih (Celik, 2009; Wells, et al., 2004).

Raziskava ima omejitve v nenaključnosti vzorca in slabši zanesljivosti instrumenta na izbranem vzorcu.

Zaključek

Članek opozori na velik pomen pozitivnih osebnih in poklicnih izkušenj s starostniki pri odločanju za delo na področju zdravstvene nege starostnika. Ugotavljamo potrebo kliničnih mentorjev po dodatnih znanjih s področja zdravstvene nege starostnika. Raziskava pokaže, da klinični mentorji, ki delajo s starostniki, doživljajo, da je tovrstno delo slabše vrednoteno kot

druga dela na področju zdravstvene nege. Udeleženci izvedene raziskave se zavedajo izzivov, ki jih demografske spremembe prinašajo zdravstveni negi.

Literatura

- Abbey J, Abbey B, Bridges P, Elder R, Lemcke P, Liddle J, et al. Clinical placements in residential aged care facilities: the impact on nursing students' perception of aged care and the effect on career plans. *Aust J Adv Nurs.* 2006;23(4):14–9.
PMid:16800215
- Alabaster E. Involving students in the challenges of caring for older people. *Nurs Older People.* 2007;19(6):23–8.
PMid:17760366
- Aud MA, Bostick JE, Marek KD, McDaniel RW. Introducing baccalaureate student nurses to gerontological nursing. *J Prof Nurs.* 2006;22(2):73–8.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.profnurs.2006.01.005>
PMid:16564470
- Banning M, Hill Y, Rawlings S. Student learning in care homes. *Nurs Older People.* 2006;17(10):22–4.
PMid:16445223
- Bernardini Zambrini DA, Moraru M, Hanna M, Kalache A, Nuñez JF. Attitudes toward the elderly among students of health care related studies at the University of Salamanca, Spain. *J Contin Educ Health Prof.* 2008;28(2):86–90.
<http://dx.doi.org/10.1002/chp.162>
PMid:18521885
- Brown J, Nolan M, Davies S, Nolan J, Keady J. Transforming students' views of gerontological nursing: realising the potential of, enriched' environments of learning and care: a multi-method longitudinal study. *Int J Nurs Stud.* 2008;45(8):1214–32.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2007.07.002>
PMid:17697678
- Burbank PM, Dowling-Castronovo A, Crowther MR, Capezuti EA. Improving knowledge and attitudes toward older adults through innovative educational strategies. *J Prof Nurs.* 2006;22(2):91–7.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.profnurs.2006.01.007>
PMid:16564473
- Butler RN. Age-ism: another form of bigotry. *Gerontologist.* 1969;9(4):243–6.
http://dx.doi.org/10.1093/geront/9.4_Part_1.243
PMid:5366225
- Celik SS, Science H, Kapucu S, Science H, Tuna Z, Science H, et al. Views and attitudes of nursing students towards ageing and older patients. *Aust J Adv Nurs.* 2009;27(4):24–31.
- Cenčič M. Kako poteka pedagoško raziskovanje: primer kvantitativne empirične neeksperimentalne raziskave. 1. izd. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo; 2009: 49.
- Cherry KE, Palmore E. Relating to older people evaluation (ROPE): a measure of self-reported ageism. *Educ Gerontol.* 2008;34(10):849–61.
<http://dx.doi.org/10.1080/03601270802042099>
- Cowan DT, Fitzpatrick JM, Roberts JD, While AE. Measuring the knowledge and attitudes of health care staff towards older people: sensitivity of measurement instruments. *Educ Gerontol.* 2004;30:237–54.
<http://dx.doi.org/10.1080/03601270490273169>
- Deltsidou A, Voltyraki EG, Mastrogiannis D, Mantzourou M, Noula M. Nurse teachers' and student nurses' attitudes towards caring the older people in a province of Greece. *Health Sci J.* 2010;4(4):245–7.
- Erdil F, Celik SS, Baybuga MS. Ageing and nursing services. In: Troisi J, Kutsal YG, eds. *Ageing in Turkey.* Malta: Veritas Press; 2006: 105–29.
- Ferrario CG, Freeman FJ, Nellett G, Scheel J. Changing nursing students' attitudes about aging: an argument for the successful aging paradigm. *Educ Gerontol.* 2008;34(1):51–66.
<http://dx.doi.org/10.1080/03601270701763969>
- Fitzgerald JT, Wray LA, Halter JB, Williams BC, Supiano MA. Relating medical students' knowledge, attitudes, and experience to an interest in geriatric medicine. *Gerontologist.* 2003;43(6):849–55.
<http://dx.doi.org/10.1093/geront/43.6.849>
PMid:14704384
- Fitzpatrick JJ, Salinas TK, O'Connor LJ, Stier L, Callahan B, Smith T, et al. Nursing care quality initiative for care of hospitalized elders and their families. *J Nurs Care Qual.* 2004;19(2):156–61.
<http://dx.doi.org/10.1097/00001786-200404000-00013>
PMid:15077833
- Gallagher S, Bennett KM, Halford JC. A comparison of acute and long-term health-care personnel's attitudes towards older adults. *Int J Nurs Pract.* 2006;12(5):273–9.
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1440-172X.2006.00582.x>
PMid:16942515
- Goncalves DC. From loving grandma to working with older adults: promoting positive attitudes towards aging. *Educ Gerontol.* 2009;35(3):202–25.
<http://dx.doi.org/10.1080/03601270802466884>
- Happell B. The role of nursing education in the perpetuation of inequality. *Nurse Educ Today.* 2002;22(8):632–40.
[http://dx.doi.org/10.1016/S0260-6917\(02\)00104-1](http://dx.doi.org/10.1016/S0260-6917(02)00104-1)
PMid:12443699
- Hlebec V, ed. *Starejši ljudje v družbi sprememb.* Maribor: Aristej; 2009: 7–14.
- Hope KW. Nurses' attitudes towards older people: a comparison between nurses working in acute medical and acute care of elderly patient settings. *J Adv Nurs.* 1994;20(4):605–12.
<http://dx.doi.org/10.1046/j.1365-2648.1994.20040605.x>
PMid:7822593
- Hvalič Touzery S, Skela Savič B. Stopnja, stališča in vsebina znanj s področja dela s starejšimi – izsledki raziskave med kliničnimi mentorji in študenti. In: Skela Savič B, Hvalič Touzery S, Kaučič M, eds. *Kako izboljšati odnos zdravstvenih delavcev v kliničnem okolju in študentov zdravstvene nege do gerontologije ter dvigniti strokovni ugled do dela s starejšimi: interaktivna konferenca z učnimi delavnicami, Jesenice, 9. in 10. september, 2010: zbornik prispevkov z recenzijo.* Jesenice: Visoka šola za zdravstveno nego; 2010: 52–62.
- Hvalič Touzery S. Znanja in stališča s področja dela s starimi ljudmi – rezultati raziskave med kliničnimi mentorji in študenti zdravstvene nege. In: Skela Savič B, Kaučič M, Zurc J, Hvalič Touzery S, eds. *Trajnostni razvoj zdravstvene nege v sodobni družbi – na raziskovanju temelječi razvoj zdravstvene nege: zbornik predavanj z recenzijo.* 3. mednarodna znanstvena konferenca s področja raziskovanja v zdravstveni negi in zdravstvu, september 16–17, 2010, Ljubljana, Slovenija. Jesenice: Visoka šola za zdravstveno nego; 2010: 202–14.

- Hweidi IM, Al-Obeisat SM. Jordanian nursing students' attitudes toward the elderly. *Nurse Educ Today.* 2006;26(1):23–30.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2005.06.003>
 PMid:16115699
- Kearney N, Miller M, Paul J, Smith K. Oncology healthcare professionals' attitudes toward elderly people. *Ann Oncol.* 2000;11(5):599–601.
<http://dx.doi.org/10.1023/A:1008327129699>
 PMid:10907955
- Kite ME, Stockdale GD, Whitley BD, Johnson BT. Attitudes toward younger and older adults: An updated meta-analytic review. *J Soc Issues.* 2005;61(2):241–66.
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1540-4560.2005.00404.x>
- Kydd A. Gerontological nurses: role models for learning from practice, research and older people. In: Skela Savič B, Kaučič M, Zurc J, Hvalič Touzery S, eds. *Trajnostni razvoj zdravstvene nege v sodobni družbi – na raziskovanju temelječi razvoj zdravstvene nege : zbornik predavanj z recenzijo. 3. mednarodna znanstvena konferenca s področja raziskovanja v zdravstveni negi in zdravstvu, September 16–17, 2010, Ljubljana, Slovenija. Jesenice: Visoka šola za zdravstveno nego; 2010: 102–10.*
- Kydd A, Skela - Savič B, Hvalič Touzery S, Galatsch M, Schmidt SG, Borchart D, et al. Factors affecting the professional esteem of gerontology health care professionals : results of four countries. In: Skela - Savič B, Hvalič Touzery S, Zurc J, Skinder Savič K, eds. *Na dokazih podprta zdravstvena obravnava – priložnosti za povezovanje zdravstvenih strok, potreb pacientov in znanj : zbornik predavanj z recenzijo. 4. mednarodna znanstvena konferenca s področja raziskovanja v zdravstveni negi in zdravstvu, četrtek 9. 6., in petek, 10. 6. 2011. Jesenice: Visoka šola za zdravstveno nego; 2011: 66–73.*
- Kydd A, Wild D. Attitudes towards caring for older people: literature review and methodology. *Nurs Older People.* 2013;25(3):22–7.
 PMid:23646417
- Lavtar D, Zupanič T, Breznikar D. Pregled podatkov, 31. 3. 2009. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije; 2009. Dostopno na: http://www.ivz.si/podatkovne_zbirke?pi=5&_5_FileName=422.xls&_5_MediaId=422&_5_AutoResize=false&pl=46-5.3. (20.11. 2012).
- Lu WH, Hoffman KG, Hosokawa MC, Gray MP, Zweig SC. First year medical students' knowledge, attitudes, and interest in geriatric medicine. *Educ Gerontol.* 2010;36(8):687–701.
<http://dx.doi.org/10.1080/03601270903534630>
- Lyons I. Public perceptions of older people and ageing: A literature review. Dublin: National centre for the Protection of older people; 2009: 41–2. Dostopno na: <http://www.ncpop.ie/userfiles/file/ncpop%20reports/Review%201%20LR%20Older%20people%20and%20ageing.pdf> (26. 5. 2013).
- McLafferty I, Morrison F. Attitudes towards hospitalized older adults. *J Adv Nurs.* 2004;47(4):446–53.
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2648.2004.03122.x>
 PMid:15271164
- Morrison RS, Meier DE. Clinical practice. Palliative care. *N Engl J Med.* 2004;350(25):2582–90.
<http://dx.doi.org/10.1056/NEJMc035232>
 PMid:15201415
- Musaiger AO, D'Souza R. Role of age and gender in the perception of aging: a community-based survey in Kuwait. *Arch Gerontol Geriatr.* 2009;48(1):50–7.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.archger.2007.10.002>
 PMid:18054401
- Palmore E. Three decades of research on ageism. *Generations.* 2005;29(3):87–90.
- Perceptions of ageism in health and social services in Ireland: report no. 85. Dublin: National Council on Ageing and Older People; 2005. Dostopno na: http://www.ncaop.ie/publications/research/reports/85_Ageism.pdf (26. 5. 2013).
- Ramovš J. Kakovostna starost. *Socialna gerontologija in gerontagogika. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka in Slovenska akademija znanosti in umetnosti; 2003, 53–81.*
- Robinson A, Cubit K. Caring for older people with dementia in residential care: nursing students' experiences. *J Adv Nurs.* 2007;59(3):255–63.
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.4304.x>
 PMid:17537198
- Rodgers V, Gilmour J. Shaping student nurses' attitudes towards older people through learning and experience. *Nurs Pract N Z.* 2011;27(3):13–20.
 PMid:22375376
- Sauer BL. Student-directed learning in a community geriatrics advanced-pharmacy practice experience. *Am J Pharm Educ.* 2006;70(3):54.
<http://dx.doi.org/10.5688/aj700354>
 PMid:17136175; PMCID:1636948
- Seufert RL, Carrozza MA. A test of Palmore's Facts on Aging Quizzes as alternate measures. *J Aging Studies.* 2002;16(3):279–94.
[http://dx.doi.org/10.1016/S0890-4065\(02\)00050-6](http://dx.doi.org/10.1016/S0890-4065(02)00050-6)
- Skela Savič B, Zurc J, Hvalič Touzery S. Staranje populacije, potrebe starostnikov in nekateri izzivi za zdravstveno nego. *Obzor Zdr N.* 2010;44(2):89–100.
- Skela Savič B. Staranje in zdravje – izzivi za zdravstveno nego. In: Hvalič Touzery S, Kaučič BM, Kocijančič M, eds. *Priložnosti za izboljševanje klinične prakse na področju zdravstvene nege starostnika: strokovni posvet z učnimi delavnicami z mednarodno udeležbo, Ljubljana, 21. in 22. junij, 2010: zbornik prispevkov z recenzijo. Jesenice: Visoka šola za zdravstveno nego; 2010: 17–26.*
- Söderhamn O, Lindencrona C, Gustavsson SM. Attitudes toward older people among nursing students and registered nurses in Sweden. *Nurse Educ Today.* 2001;21(3):225–9.
<http://dx.doi.org/10.1054/nedt.2000.0546>
 PMid:11322814
- Statistični urad Republike Slovenije. Slovenija v številkah 2012 Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije; 2012. Dostopno na: http://www.stat.si/doc/pub/slo_stevilke_12.pdf (13. 12. 2012).
- Statistični urad Republike Slovenije. Statistični letopis 2011. 4. Prebivalstvo. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije; 2011. Dostopno na: <http://www.stat.si/letopis/LetopisVsebinska.aspx?poglavje=4&lang=si&leto=2011> (25. 5. 2013).
- Ule M. Sprejeda razmerja: o družbenih vidikih sodobne medicine. Maribor: Aristej; 2005: 163.

Wells Y, Foreman P, Gething L, Petralia W. Nurses' attitudes toward aging and older adults - examining attitudes and practices among health services providers in Australia. *J Gerontol Nurs.* 2004;30(9):5–13.
PMid:15471058

Citirajte kot/Cite as:

Hvalič Touzery S, Kydd A, Skela Savič B. Odnos do dela s starostniki med kliničnimi mentorji. *Obzor Zdrav Neg.* 2013;47(2):157–68.